

עירובין סח: (ש 12 מסוף הצרות) עד סט: (המשנה)

ביאורי מושגים
שבת - הגמרא מביאה את דברי רב הונא המקנים מעמד מיוחד למצות השבת. רב הונא קבע שהמחלל את השבת בפהרסיא נחשב מומר לכל התורה כולה. מעמד מעין זה קיים רק בעובד ע"ז. הסיבה לחומרה הרבה נעוצה בכך שהשבת מסמלת את הייחודיות של קדושת השביעי. קדושת השביעי היא קדושה המקדשת את הטבע ולא קדושה המתנתקת ממנו. המחלל את השבת מורד במעשה בראשית משום שהוא מגלה בכך שאינו מאמין שניתן לקדש את העולם הגשמי שברא הבורא.

תירוצים לסתירה
רב יוסף: יש לגרוס במשנה הבאה להיפך, (שגם אם הוציא לא הפקיע את הביטול).
אביי: במשנתנו מדובר במקרה שכבר החזיקו במבוי - ואז הוצאה לא משנה, במשנה הבאה מדובר לפני שהחזיקו במבוי - ואז הוצאה מבטלת.

סתירה מ"מ שבמשנה לר"מ שבמשנה הבאה:
ר"מ: אם אחרי שביטל את רשותו הוציא למבוי (בשוגג או במזיד) - הופקע הביטול

ציטוט מהמשנה
מעשה דרשב"ג
חזר מהביטול - ר' מאיר: כשהשתמשו כבר במבוי - החזרה לא מועילה.
ר' יהודה: החזרה מועילה בכל מקרה.

תירוצים לסתירה
תירוצ א': יש להסביר אחרת את המשנה - גם ר"י שבמשנה סובר שביטול צדוקי לא מועיל.
תירוצ ב': במשנה מדובר בצדוקי שמחלל שבת בצינעא, בברייתא מדובר בצדוקי שמחלל שבת בציבור.

סתירה מר"י לר"י
 במשנה משמע שביטול צדוקי מועיל ובברייתא משמע שלא:
ר"י: ביטול של צדוקי לא מועיל

סיכום הדעות
צדוקי:
ר"מ: יכול לבטל רשות, **ר"י** (של התירוצ השני): מחלל בציבור - לא יכול לבטל, בצינעא - יכול לבטל.
ביטל ואחר כך הוציא למבוי:
ר"מ (לפי תירוצ רב יוסף): לא הפקיע את הביטול.
ר"מ (לפי תירוצ אביי): אם השתמשו בחצר - לא הפקיע. לא השתמשו בחצר - הפקיע.
ר"י (של התירוצ הראשון): הפקיע את הביטול.

דחיות לקושיה:
רב נחמן בר"י: זהו דין ייחודי לגבי ביטול רשות בשבת,
רב אשי: יש דין מיוחד שמחלל שבת בפהרסיא הריהו כעובד ע"ז השקולה כנגד כל התורה כולה.

קושיה - בברייתא נקבע:
החשוד על עבירה אחת:
ר' מאיר: חשוד על כל התורה כולה. **חכמים**: חשוד רק על עבירה זו.
אם ר"ה סובר כר"מ - כל עובר עבירה לא יוכל לבטל. ואם ר"ה סובר כחכמים - מדוע מחלל שבת לא יכול לבטל?

קביעתו של רב הונא: מחלל שבת בפהרסיא לא יכול לבטל את רשותו!

חיזוק לשיטת רב אשי: מצאנו ברייתא שמתירה לקבל קרבנות ממומרים לעבירה אחת, ואוסרת לקבל קרבנות ממומרים לשבת ולע"ז.

עירובין סט: (המשנה) עד עא. (המשנה)

ביאורי מושגים
קניין - חכמים אסרו מדרבנן לעשות קניין בשבת כיוון שזה דומה למקח וממכר. (זוהי סיבה כפולה: גם יש חשש שיבואו לידי מקח וממכר וגם כיוון שזה דומה למקח וממכר יש בעיה של עובדין דחול)
מקח וממכר - בנחמיה (יג: יד-כג) מובא שהוא נזף חמורות במוכרים ביום השבת וקבע שהם מחללים שבת והוסיף כי בשל מעשים כאלה חרב הבית הראשון.
הטעם לאיסור מקח וממכר הוא הציווי בישיעיהו - 'אם תשיב משבת רגלך, עשות חפצך ביום קדשי' או החשש שיבואו לכתוב שטר מכירה.

המשנה

<p>אם היחיד ביטל גם את ביתו - גם ביתו מותר בטלטול. (המשנה סוברת שהמבטל את חצרו לא ביטל אוטומטית גם את ביתו).</p>	<p>שכח אחד מבני החצר ולא עירב:</p>
<p>כשהיחיד ביטל למערבים - הוא נחשב אורת בביתם ולכן מותר לו להוציא מהחצר לביתם. כשהמערבים ביטלו ליחיד - אינם נחשבים אורחים בביתו ולכן אסור להם להוציא מהחצר לביתו.</p>	<p>ביטל היחיד למערבים: מותר לכולם להוציא מהחצר לבית המערבים. ביטלו המערבים ליחיד: מותר רק ליחיד להוציא מהחצר לביתו.</p>
<p>אפילו אם לאחר מכן ביטל האחד לשני - זה לא מועיל (ביטול אינו קניין שניתן להעבירו. לכן הוא לא יכול להעביר לחברו את הביטול של המערבים).</p>	<p>שכחו שניים מבני החצר ולא עירבו: ביטלו המערבים לשניים: אסור לכולם.</p>
<p>טעם מח' ב"ש וב"ה: עולא: ב"ה אומרים שאומדים את דעתו של האדם ואם הוא ביטל בשבת אנו מגלים שהוא היה מעוניין לבטל כבר ביום שישי, (הסברו של עולא לא מתיישב עם המקרה של גוי שמת באמצע השבת). אביי: ב"ש: ביטול הוא קניין, לא ניתן לקנות בשבת. ב"ה: ביטול הוא הסתלקות, ניתן להסתלק בשבת.</p>	<p>מתי מותר לבטל: ב"ש: עד כניסת שבת, ב"ה: גם בשבת. ביטל ואחר כך הוציא מביתו לחצר ר' מאיר: אוסר בין בשוגג ובין במזיד, ר' יהודה: אוסר רק בשוגג</p>

מהברייתא משמע כשיטתו של רבה ובניגוד לאביי.

כיצד יש לבטל רשות לקבוצה שעירבה
רבה: יש לבטל לכל אחד ואחד,
אביי: מספיק לבטל לאדם אחד.

יש שלוש ברייתות שמהן משמע הפוך מדברי רב נחמן:
את הברייתא הראשונה - חובה ליישב ע"י מתן הסבר שונה לדברי הברייתא.
את הברייתות השניה והשלישית - ניתן ליישב בשתי דרכים:
א. הסבר שונה לברייתא.
ב. העמדת הברייתא כשיטת ב"ש שטוענים שאף אחד לא יכול לבטל במהלך השבת את רשותו (לפי ב"ש ניתן לבטל רק בערב שבת).

ספקו של רבא: האם יורש יכול לבטל רשות בשביל המוריש שמת במהלך השבת.
רב נחמן: יורש יכול לבטל.

עירובין עא. (המשנה) עד עב. (המשנה)

ביאורי מושגים
עירוב חצרות - מועיל רק בפת, שיתוף מבואות מועיל גם במשקה.
ברירה - להרחבה עיין בביאורי מושגים על דף לז

מתי יין ויין נחשבים עירוב:
רב ורבא: רק עם שני היינות באותה חבית.
אביי: גם אם היינות נמצאים בשתי חביות שונות.

מתי שמן ויין נחשבים עירוב:
לפי חכמים:
רב ורבא (לפי הטור): כשהם באותה חבית הם נחשבים עירוב,
רב ורבא (לפי הרמב"ם): הם לא נחשבים עירוב בשום מקרה,
רב יוסף לפי כולם: הם לא נחשבים עירוב בשום מקרה.
לפי ר"ש:
רבה: נחשבים עירוב נפרד לכל צמד בתים ולא עירוב משותף
לכל השלושה (כשיש שלושה בתים ומעלה).
רב יוסף: כשהם באותה חבית הם נחשבים עירוב.

המשנה
אדם שהיה שותף לשני אנשים:
לשניהם ביין:
נחשב עירוב,
לאחד ביין ולשני בשמן:
ת"ק: לא נחשב עירוב.
ר"ש: נחשב עירוב.

ברייתא מובאת דעה שלישית
החולקת על התנאים שבמשנה:
ר' אלעזר בן תדאי:
גם יין ושמן וגם יין ויין - לא
מצטרפים.

על מה נחלקו ר' אלעזר וחכמים:
רבה: במקרה שבו לקחו חבית יין בשותפות.
(ר"א: אין ברירה ולכן לא נקבע עדיין איזה יין שייך לכל אחד,
חכמים: יש ברירה ולכן נקבע כבר מה שייך לכל אחד).
רב יוסף: במקרה שבו אין עירוב חצרות אלא רק שיתוף מבואות
(ר"א: חייבים גם עירוב חצרות בנוסף לשיתוף המבואות
חכמים: שיתוף מבואות מועיל במקום עירוב חצרות)

המח' האם שיתוף מבואות מועיל גם כעירוב חצרות שנוי במח' של ר"מ וחכמים.

ברייתא
חכמים: עירוב חצרות - מועיל במקום שיתוף מבואות,
שיתוף מבואות - מועיל במקום עירוב חצרות.
ר"מ: צריך גם עירוב חצרות וגם שיתוף מבואות.
האמוראים נחלקו באיזה מקרה נחלקו התנאים:
אפשרות א': המח' היא כשעירבו ביין (אבל כולם מודים שפת מועילה גם לעירוב וגם לשיתוף).
אפשרות ב': המח' היא כשעירבו בפת (אבל גם חכמים מודים שיש לא מועיל גם לעירוב וגם לשיתוף).

רב: הלכה כר"מ.
רב הונא: מורים לפרט כר"מ.
ר' יוחנן: העולם נוהג כר"מ.

עירובין עב. (המשנה) עד עג. (המשנה)

ביאורי מושגים

יחסו של התלמיד לבית מדרשו - על אף שאדם זר הסמוך על שולחן אחר נחשב רשות שונה תלמיד הסמוך על שולחן רבו נחשב רשות אחת וזאת כיוון שבית המדרש הינו ביתו של התלמיד, והרב הינו אביו הרוחני של התלמיד.

המשנה

5 חבורות שישבו בבית אחד:

ב"ה: מספיק עירוב אחד לכולם.

ב"ש: צריך עירוב לכל חבורה.

ישבו בחדרים שונים:

כולם: צריך עירוב לכל חבורה.

הגמרא מציעה שני כיוונים להבין במה נחלקו ב"ש וב"ה

כיוון א' - טיב המחיצות:

רב נחמן א': המח' היא רק במחיצות הנמוכות 10 טפחים.

רב נחמן ב': המח' היא בכל גובה של מחיצה.

אפשרות ג': המח' היא רק כשהמחיצות לא מגיעות לתקרה (וכשמגיעות - לכו"ע צריך עירוב לכל חבורה).

אפשרות ד': המח' היא גם כשהמחיצות מגיעות לתקרה. (כל הדיון כאן הוא במחיצות עראי. במחיצות קבועות כולם מודים שמספיק עירוב לכולם).

כיוון ב' - מיקום העירוב:

ברייתא א': המח' היא רק כאשר הם מניחים את העירוב בבית אחר, (כאשר מניחים אצלם - כולם מודים שמספיק עירוב אחד).

ברייתא ב': המח' היא רק כאשר הם מניחים את העירוב אצלם, (כאשר מניחים בבית אחר - כולם מודים שצריך עירוב לכל חבורה וחבורה).

מצאנו במפורש תנא הקובע שבכל מצב צריך רק עירוב אחד - (תנא זה משתלב רק עם שיטת ב"ה לפי ברייתא א').

משנה

ילדים שניזונים מאביהם וישנים בבתים נפרדים:

אם חוץ מהם גרים עוד אנשים בחצר:
כשהעירוב אצלם - לא צריכים עירוב לעצמם.
כשהעירוב במקום אחר - צריכים עירוב גם לעצמם.

אם לא גרים עוד אנשים בחצר: לא צריכים עירוב.

רב (שסבר שמקום האכילה מגדיר את הדירה): במשנה מדובר כשהם מקבלים את האוכל מאביהם ואוכלים אותם בבתיהם (כשהם אוכלים בבית אביהם הם נחשבים יחידה אחת לכל דבר).

מעמדם של אנשים שונים הסמוכים על שולחן אדם אחר אצל גרים בבתים שונים:

זר אצל זר - נחשבים שתי רשויות.

תלמיד אצל רבו - נחשבים כבן ואב (רשות אחת לרוב הדינים).

אישה אצל בעלה - ר"י בן בבא: נחשבים שתי רשויות.
ר"י בן בתירא: נחשבים כבן ואב.

עבד אצל אדונו - ר"י בן בבא: נחשבים כבן ואב.
ר"י בן בתירא: נחשבים שתי רשויות.

מה מגדיר את דירתו של האדם:

רב: מקום האכילה. שמואל: מקום השינה.

המח' היא רק כאשר האדם מרוצה ממקום האכילה והשינה. אם הוא היה מעדיף לאכול במקום השינה או להיפך - כולם מודים שהולכים אחרי העדפותיו.

ברייתא

מה נחשב דירה לעניין חיוב עירוב חצרות:

ת"ק: כל מקום שראוי למגורים.

ר' יהודה: כל מקום שראוי למגורים וגם גרים בו בפועל.

אנשי חצר שעירבו:

רבה: אם כעת רוצים לערב עם חצר אחרת - מספיק שרק אחד ישלח עירוב.

אב ובן, רב ותלמידו (הנמצאים לבד בחצר):

1. אם הם בחצר פנימית - אינם אוסרים את החצר החיצונית (כיוון שהם נחשבים כאילו עירבו).

2. אינם צריכים עירוב, (כיוון שהם נחשבים כאילו עירבו).

3. נחשבים כשני בתים נפרדים --- ולכן החצר שלהם נחשבת חצר --- ולכן המבוי שאליו פתוחה החצר שלהם ועוד חצר נוספת נחשב מבוי (וניתן להתירו בלחי או קורה).

עירובין עג. (המשנה) עד עד: (8 הנקודתיים)

ביאורי מושגים
מבוי וחצר - האמוראים דנו מה מוגדר מבוי ומה לא. ההבדל בין מבוי לחצר בא לידי ביטוי בעיקר במקרה שבו יש צד שלם בחצר/מבוי שפתוח כולו לרה"ר או למקום אחר האסור בטלטול.
מבוי - ניתן להתיר ע"י לחי (קורה הנשענת לצד הפתח) או קורה (קורה המונחת מעל הפתח).
חצר - חייבים לעשות מחיצה ממש סלגבי גודלה נחלו התנאים בתחילת המסכת).

משנה

חצרות הפתוחות אחת לשניה וגם למבוי משותף:

עירבו החצרות ולא השתתפו במבוי -

1. החצרות מותרות והמבוי אסור.

עירבו החצרות וגם השתתפו במבוי:

2. כולם עירבו והשתתפו - החצרות והמבוי מותרים.
3. אחד הבתים שכח לערב - החצרות והמבוי מותרים.
4. אחת החצרות שכחה להשתתף - החצרות מותרות והמבוי אסור.

המשנה היא כר"מ המצריך גם עירוב וגם שיתוף:

בסעיפים 1 ו41 המבוי אסור - כיוון שלא היה שיתוף.

בסעיף 2 המבוי מותר - כיוון שהיה גם שיתוף וגם עירוב.

בסעיף 3 החצר והמבוי מותרים -

הצורך בכפל העירובים (שיתוף+עירוב) הוא כדי שהתינוקות לא ישכחו דין עירוב, כאן רוב אנשי החצר עירבו ולכן אין את החשש הנ"ל (וניתן לוותר על כפל העירובים).

רב:
 במשנה מדובר כשהחצרות סגורות אחת אל השניה ופתוחות אך ורק למבוי.

טעמו של רב:

הצעתו של רב יוסף (שנדחתה):

שיתוף מבואות מועיל רק כשמעבירים אותו לחצר דרך המבוי, (כשהחצרות סגורות חייבם להעביר את השיתוף דרך המבוי).

נדחה - דייקנו מברייתא שלא צריך להעביר דרך המבוי.

הצעת הגמרא:

כשהחצרות פתוחות אחת לשניה הן נחשבות חצר אחת. כדי להתיר מבוי יש צורך שיהיו לו לפחות שתי חצרות. לכן חייבים להסביר שבמשנה החצרות סגורות ולכן הן נחשבות חצרות נפרדות.

דין זה של הגדרת מבוי שנוי במח' אמוראים (לגבי משמעות הגדרת מבוי - עיין ביאור מושגים):

רב:
 צריך 2 חצרות (כשלכל חצר 2 בתים).

שמואל:

צריך חצר (שיש בה בית אחד) ובית. מהמשנה משמע כרב. לא ברור האם בעקבות זאת שמואל חזר בו מדבריו.

ר' יוחנן:

צריך חצר (שיש בה בית אחד) ומקום הראוי לדירה.